

สงกรานต์ล้านนา (๕)

หนังสือปีใหม่เมือง ฉบับวัดดวงดี

ประกาศสงกรานต์หรือหนังสือปีใหม่เมือง ปี พ.ศ.๒๓๙๔ ฉบับวัดดวงดี จ.เชียงใหม่ มีการคำนวณตามแบบโบราณ ดังตัวอย่าง

มังคลวุฒิสิริสุรา นมัสตถุ จุลศักราชได้ 1213 ตัว กุญชรชนากัมโพชชพิไลสร ในคิมหันตฤดู จิตรมาส กฤษสน นักขลัตตมมี รวีวารโงง ไทยภาษาว่าปีรวงไคล์ เดือน 7 แรม 7 ค่ำ พร่ำว่าได้วันอาทิตย์ ไทยเก่าเหมา ตีถี 22 นาที ตีถี 30 ตัว พระจันทจรณยุทธโยชโสเดเสด็จเข้าเที่ยวเทียบนักขัตตฤกษ์ตัวถ้วน 20 ชื่อว่าบุพผาสาธเทวตา ปราภฏในชนุกเตโชราตี นาทีฤกษ์ 39 ตัว เสี่ยงยามกองเด็ก แล้วเข้าสู่ยามแตร 2 ลูก นาทีปลาย 1 บาท 14 พินา 2 ปราณ 10 อักขระ ลัคนาถึงพฤศจิกายน อาไปราตี กิณนวางค์ 6 ลูกตัน กิณตริยางค์ 3 ลูกตัน

ยามนั้นรวีสังกรม คือพระสุริยาอาทิตย์ ทรงยังวัตถาภรณ์เครื่องประดับมีวาระอันแดง สุปชระโจอมและต่างชระจรหู ประดับด้วยแก้วปวาร มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหมวก สถิตนั่งพับพะแนงเชิงเหนือรถ จรดด้วยม้าขาว อว้ายหน้าไปสูหนนุพพะ เสด็จย้ายจากมื่นประเทศไปสูเมษราตีทางโคณวิถีเข้าใกล้เขาพระสุเมรุราช

ขณะนั้นยังมีเทวดาตนหนึ่งชื่อแพงสี มาแต่จาตุมหาราชิกา กระทำกฤษดาพิมล ทรงพาหุรัด ทัดดอกส้มสุก มาอยู่ถ้ำรับเอาสังฆานต์ไปชื่อสมันตสังฆานต์ อันตรายจักเกิดมีแก่เศรษฐีและพ่อค้าทั้งหลาย พริกเกลือจกแพง คนมักเป็นตุ่มเป็นฝี ออกสูกออกใส เหตุตามคาถาว่า ภาโณ รวีวาระ สงกรม รถพาหนะ นิสินัน คณหาตีตี คจเจต นคราพานิชเสฏฐี จราจกรกริสเร ดังนี้แล

ในวันสงกรานต์ไปนั้น จุงหื้อครูบาอาจารย์เจ้านาย ท้าวพระยาเสนาอำมาตย์ไพร่ราษฎรทั้งมวลเอากันไปสูสระโบกขรณี แม่น้ำเค้าไม้จอมปลวกใหญ่ ทนทางไควเส้นสู่มกัน อว้ายหน้าไปสูทิศหนตะวันออก อาบองค์สรงเกศเกล้าเกศีลยจ้งไรเสียในที่ทั้งหลายฝูงนั้น แล้วมานุ่งทรงผ้าเสื่อผืนใหม่ ทัดดอกไม้ส้มสุก หากจักมีอายุยืนยาวไปชะแล

ในวันสงกรานต์ไปนั้น อย่าหื้อคนทั้งหลายมีใจขุ่นมัวกวณเกล้าด้วยบาป เป็นต้นว่าปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมสุมิจฉาจาร อย่าผิดข้อร้องเถียงกัน หื้อมีสมัคคะฉันทาพร้อมเพรียงกัน ชำระหอเรือนบ้านช่องกวาดทรายตายหญ้า ชวงวัดวาอาราม ชวงไม้ครีเจตีย์พระธาตุ ชนทรายใส่วัด ก่อเจตีย์ทราย เพ็งจำศีลกินทานฟังธรรม เมตตากาวนาไปวันนั้น จมิผลละอาณิสงส์กว้างขวางมากนักชะแล เดือน 7 แรม 8 ค่ำ วันจันทร์เป็นวันปุติ คือว่าวันเนา ปศวรจกกระทำมังคลกัมมส์กอันแล เดือน 7 แรม 9 ค่ำ พร่ำว่าได้วันอังคาร ไทยดับไล่ ตีถี 24 นาที ตีถี 30 ตัว พระจันทจรณยุทธติ เสด็จเข้าเที่ยวเทียบนักขัตตฤกษ์ตัวถ้วน 22 ชื่อสรวณเทวตา ปราภฏในมังกรปถวีราตี นาทีฤกษ์ 14 ตัว เสี่ยงยามตุตเช้า แล้วเข้าสู่ยามกองงาย 1 ลูกนาที ปลาย 1 บาทน้ำ ช้าปลาย 4 พินา 2 ปราณ 10 อักขระ ลัคนา ถึงวิสิฬภปถวีราตี กิณนวางค์ 3 ลูกตัน กิณตริยางค์ 6 ลูกตัน ยามนั้นคักราชจิงขึ้นแถมตัวหนึ่งจิงเป็น 1214 ตัว ปีเต่าได้แล

ปีนี้ได้เศษ 1 ชื่อพิสสยวัสสะ ไกรักษาปี เสือรักษาป่า เป็ดรักษาน้ำ จัวรักษาเดือน รุตตจกกวเทวบุตรรักษาอากาศ ปชุนณเทวบุตรรักษาดิน พราหมณ์เป็นใหญ่แก่คน จิวเป็นใหญ่แก่สัตว์ 4 ติน นกยางเป็นใหญ่แก่สัตว์ 2 ติน ไม้พร้าวเป็นใหญ่แก่ไม้จริง ไม้บงเป็นใหญ่แก่ไม้กลวง หญ้าปล้องเป็นใหญ่แก่หญ้า โอชารสดินบ่สู้มีหลาย นาคราชขึ้นน้ำ 3 ตัว บันดาลหื้อฝนตก 200 ท่า จัดเป็นต่างได้ 2 ต่าง แต่ละต่างกว้างได้ 60 โยชนะ ลิก 30 โยชนะ จักตกในสัตตบริภันท์และมหาสมุทร 10 ส่วน คือว่า 101 ท่า ตกในอรัญญิกหิมวันตประเทศ 7 ส่วน คือ 63 ท่า ตกในมนุสสโลกเขตเมืองคนเรา 4 ส่วน คือ 36 ท่า

เดือน 8, 9, 10 ฝนบ่สู้หนัก ตกสน้อย ท้าบใหญ่ พริกเกลือจกแพง ยามนั้นเดือน 11, 12 ฝนจิงตกหนัก ข้าวของดี ข้าวปีปานกลาง ฝนจกตกฮ่าฟ้าข้าว เดือน 3 จิงได้ยินคำอันร้อนใจทางหนอีสาน เท้าบ่พอร้าย ลูกอ่อนเกิดมาปีนี้มีประหยาบัญญา มีข้าวของเป็นที่รักหมแก่คนทั้งหลาย จักได้เป็นนักปราชญ์บัณฑิต อายุ 80 ปีชะแล

ปีนี้ไม้เตือเกลี้ยงเป็นพญาแก่ไม้กลวงไม้ต้นทั้งมวล ฝิเลื้ออยู่ไม้คะเจ้าะ ฝิเลื้ออยู่ไม้อันใดอย่าได้ฟักพันธ์ดัดบ้ายังไม้อันนั้น คันจกกระทำมังคลกรรมเยื้องใด ให้บูชาฝิเลื้ออยู่ไม้ั้นเสียก่อนแล้วกระทำ หากจักสมฤทธิชะแล เทวดาวางเครื่องประดับหนทักชิตะ ปาปเคราะห์ตกหนอาคไนย์ ปาปลัคนาตกหนพ่ายพ ในทิศ 3 แจ่งนี้ กระทำมังคลกรรมและอาบน้ำดำหัวชำระตนตัว ออย่าอว้ายหน้าไปต้อง ปติ ฯลฯ

หนังสือปีใหม่เมืองฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึงภูมิรัฐของโหราจารย์ได้เป็นอย่างดี